

ถอดบทเรียนกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการ เทคนิค วิธีการในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงพื้นที่
ระหว่างวันที่ วันที่ 22-23 พ.ค. 2560 ณ สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1. ท่านคาดหวังอะไรจากการเข้าร่วมจัดกิจกรรม

- 1.1 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่
- 1.2 เทคนิควิธีการในการทำงานร่วมกับชุมชน เช่น การลงพื้นที่ การคัดเลือกชุมชน การติดต่อประสานงานกับคนในชุมชน เทคนิคในการสร้างความสัมพันธ์ และการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการลงเก็บข้อมูลชุมชน และการฝึกปฏิบัติทดลองใช้เครื่องมือในรูปแบบต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจ และหลังจากจบการอบรมสามารถนำไปใช้ได้
- 1.4 หลักการและแนวคิดในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่

2. ท่านได้อะไรจากการเข้าร่วมจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการ เทคนิค วิธีการในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงพื้นที่ เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่

- 2.1 “เรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่” โดยเน้นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย โดยร่วมตั้งแต่การร่วมคิดวิเคราะห์ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ เพราะงานวิจัยเชิงพื้นที่ เป็นงานที่เราทำในชุมชนท้องถิ่น เมื่อนักวิจัยสิ้นสุดงานวิจัยแล้ว ผลที่เกิดขึ้นย่อมอยู่กับชุมชน ดังนั้นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ก็จะเป็นอีกแนวทางที่จะทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาที่พึ่งพาตนเองได้
- 2.2 “การบูรณาการ” งานวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีกระบวนการในการทำงานแบบบูรณาการทั้ง 3 ระดับ คือ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทำให้ทุกส่วนงานมีความสอดคล้องกัน
- 2.3 “ข้อมูล” การเก็บข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน คือสิ่งที่สำคัญสำหรับงานวิจัยเชิงพื้นที่ นักวิจัยจะต้องให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลอย่างแท้จริง และสามารถนำข้อมูลมาจัดการ มีการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า เพื่อความถูกต้องของข้อมูล และสามารถใช้อ้างอิงข้อมูลเป็นตัวขับเคลื่อนงานวิจัย
- 2.4 “การใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย” เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ และเทคนิควิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น การใช้แผนที่ภาพถ่ายอากาศ เป็นเครื่องมือในการสำรวจชุมชน การใช้เส้นประวัติศาสตร์ชุมชนในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ปฏิทินชุมชน (ปฏิทินแรงงาน /ปฏิทินฤดูกาล /ปฏิทินการผลิต) ที่บอกถึงช่วงเวลาในการดำเนินชีวิตของชุมชนในด้านต่างๆ การสร้าง Sub-topic
- 2.5 การจัดกระบวนการ / วิธีการดำเนินงานวิจัย ในการเตรียมความพร้อม และการดำเนินงานวิจัย มีการออกแบบงานวิจัย การวางแผนการดำเนินงาน การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ การสร้าง

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูล และการดำเนินงานตามแผนงานวิจัย การติดตามประเมินผล การถอดบทเรียนจากผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ได้เรียนรู้ และเห็นความชัดเจนในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่มากขึ้น

3. ท่านคิดว่าอะไรที่ยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวังจากการเข้าร่วมโครงการ

3.1 ระยะเวลาในการอบรมยังน้อยเกินไป ทำให้หลังจากเรียนรู้ในห้องแล้วไม่ได้ลงมือปฏิบัติ หรือทดลองใช้งานจริง

3.2 ผู้เข้าร่วมการอบรมในแต่ละประเด็นไม่สามารถเข้าร่วมได้ครบ ทำให้การแบ่งทีมในการคิด sub topic หรือการออกแบบงานการลงพื้นที่ยังไม่สามารถทำได้ครอบคลุมในประเด็นที่ได้รับผิดชอบ

3.3 การสื่อสารระหว่างผู้ร่วมทีมยังมีข้อผิดพลาด ทำให้เกิดอุปสรรคในการทำกิจกรรม

3.4 ห้องในการอบรมมีขนาดเล็ก ทำให้ทำกิจกรรมไม่สะดวก เนื่องจากการทำกิจกรรมต้องใช้กระบวนการกลุ่ม และมีการฝึกปฏิบัติ

4. แนวทางในการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

4.1 เพิ่มระยะเวลาในการอบรม โดยแบ่งเป็นภาคทฤษฎีเพื่อให้เข้าใจแนวคิด หลักการ ทำงานเชิงพื้นที่ และภาคปฏิบัติที่พาทีมผู้เข้าร่วมลงพื้นที่จริง และฝึกทดลองในภาคสนาม พร้อมทั้งให้วิทยากรช่วยหาคำแนะนำ

4.2 การทำกิจกรรมในสถานที่จริง หรือ การอบรมนอกสถานที่ อาจทำให้นักวิจัยเห็นภาพ และเข้าใจชุมชนมากขึ้น

4.3 การประชาสัมพันธ์และการประสานงานผู้เข้าร่วมกิจกรรม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงาน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากกว่าเดิม เพราะหลังจากการอบรม จะต้องมีการออกแบบการวางแผนงานของแต่ละทีม

4.4 ควรมีการอบรม หรือเสริมสร้างความเป็นทีมให้กับนักวิจัย เพื่อสร้างเป้าหมายร่วม และสร้างความสามัคคี ในการทำงานกลุ่มร่วมกัน และจะเกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน